

920

ԱՄ-1787

ՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՍԱՏ

3-3655 a

ՌԻՄԱ-ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՍԵԿՏՈՐ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ
ՅԵՎ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ
ԴՊՐՈՑԻ
ԾՐԱԳՐԵՐ

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅ. Ռ 21277

9(07)
47-26

ԱԶԵՐՆԵՇՐ—ԲԱԳՈՒ—1933 թ.

այլ և վոսկոններէից (ծայրապանակներ-наконечники, նիզակներ, դանակներ, կտրիչներ, ասեղներ, ծակիչ-հոշոտիչ): Հին մարդը: Նախնադարյան մարդու բնակարանը (քարանձավ, ապաստան քարերի տակին): Այժմյան հետաուցային շրջանի սկիզբը: Նախնադարյան կոմուն նիստական հասարակութեան զարգացումը հետաուցային շրջանում: Գործիքների կատարելագործումը (քուժերանգ, նետ և աղեղ, կացին): Շան ընտելացումը: Ձկնորսութեան զարգացումը (ցանց, լաստ, նավակներ, մակույկներ—մի գերանից): Հաց պատրաստելը: Այժմյան բնիկ ավատարիացիների կյանքը

2. Տոնմային հասարակություն (7 ժամ)

Ինչպես ենք մենք իմացիլ մարդու սկզբնական նստակյաց կյանքի մասին (այսպես կոչվող «խոհանոցային միացություն»): Հողի ամանների արտադրումը: Բրիչային յերկրագործութեան սկիզբը: Կենդանիների ընտելացումը: Անասնապահութեան սկիզբը: Քարե գործիքների հարթումը: Գործվածքների արտադրումը:

Հէնրի, գետերի և ծովերի ափերին ցիցերի վրա կառուցված շինությունները: Տոնմային կոմունան և նրա հիմնական գծերը. նախնադարյան-կոմունիստական արտադրությունը և բաշխումը, դասակարգերի բացակայությունը: Մայրական տոհմ: Տոնմական հասարակությունը հնդիկների-երակեզների մոտ (ՀԱՄՆ). տոհմ, յերկրագործություն, ցեղ, տոնմային սովորություններ: Անասնապահութեան զարգացումը: Ֆերկրագործութեան մեջ անասունների ոգտագործման սկիզբը: Նահապետական տոհմի առաջացումը: Նրա կազմությունը. տոնմայեաներ, տոնմային խորհուրդներ, տոնմային ժողով: Քարե գործիքներից մետաղյա գործիքներին անցնելը (պղինձ, բրոնզ, յերկաթ): Մետաղների մշակման յեղանակները: Աշխատանքի բաժանում: Մաշնարածություն անշատումը յերկրագործությունից: Աշխատանքի արտադրողականության զարգացումը: Հավելյալ միջեր: Փոխանակության սկիզբը: Սեփականությունը սաղմերը գործիքների և անասունների վրա: Արտադրության միջոցների համակենդրոնացումը տոնմի առանձին անդամների ձեռքում: Նահապետական ստրկության առաջացում: Դասակարգային շերտավորման սկիզբը: Շերտավորումը տոնմային հասարակության ներսում: Նախնադարյան կոմունիզմի քայքայման սկիզբը: Դասակարգերի սողմերը: Տոնմային հարաբերությունների անկումը: Գյուղական համայնք: Մեծ ընտանիք: Կոոպերացիոն ձևով միմեկը նահապետական ընտանիքում: Նահապետական տոնմային հարաբերությունների միացությունը ԽՍՀՄ ժողովրդների կյանքում (համապատասխան սովյալ դպրոցի շրջանին):

3. Նախնադարյան գաղափարախոսությունը (4 ժամ)

Նախնադարյան կոմունիստական հասարակությունը և նրանց կուտակած գիտելիքները: Փորձի սկզբնական ընդհանրացումը՝ աշխատանքի գործիքներ արտադրելիս և բնության դեմ պայքարելիս (վոսկոններ, ձկնորսների, պտուղներ հավաքողների և մյուսների փորձն ու դիտողությունները):

Մտածողության և խոսքի զարգացում (դծային, ձայնային, առանձին՝ բաժան-բաժան խոսք): Կրոնի ծագումը. հոգեպաշտություն (անիմիզմ), վիճակություն, անեծքներ, կրոնական արգելումներ («տաբու»): Անասունների և բույսերի պաշտամունք («տոտեմիզմ»):

Ավանդութունների առաջ գալը, սովորությունների և վարքի որոնքներ: Նախնադարյան արվեստ—պարեր, քանդակագործություն, նկարչություն: Նախորդներին մեծարելը, մոգեր-շամաններ: Բնության աստվածներ: Տոնմային հասարակության դասակարգային շերտավորման սկիզբը և քուժմերի առանձնացումը: Կրոնը վորպես շահագործման գործիք: Քուժմերը և նրանց կապը տոնմային հասարակության վերնախավի հետ:

4. Ֆեդալիսի զրույց յեկ անցածի կրկնադրություն (2 ժամ)

Բ. ՀԻՆ ԱՐԵՎԵԼԻԻ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄԵԿԱՆ

ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՄՈՄԵՆՏՆԵՐԸ

(12 ժամ):

Մերձարեւարձային գոտու գետային հովիտները (Միջագետք—Տիգրիս, Յեփրատ, Նեղոս, Հուան-Հե)—հնագույն նստակյաց յերկրագործական ռայոններ:

Տոնմային հասարակության քայքայումը: Արտադրության միջոցների և պայմանների համալրումը (հողի արհեստական վոսկոման սխտեմ)՝ ֆեոդալական դասակարգի ձեռքում՝ գլխավորող արեւելյան բռնապետներով:

Դասակարգային հասարակության և պետության առաջանալը Նեղոս գետի հովտում: Հին Յեգիպտոսը: Նեղոսի հովիտը և վոսկոման սխտեմի դերը Հին Յեգիպտոսի տնտեսական կյանքում: Յեգիպտական կոմունի համայնական կենցաղի անկումը և ֆեոդալական հարաբերությունների զարգացումը: Շահագործման ձորտատիրական ձեռք Յեգիպտոսում: Դասակարգերը հին յեգիպտական հասարակության մեջ. խոշոր հողատերեր (քուժմեր, ռազմական արիստոկրատիա) և գյուղացիություն: Գյուղացիության ֆեոդալական պարտականությունները—կուտ, աշխատանք կառուցումների վրա, (ջրանցքներ, ճանապարհներ, պալատներ, գերեզմանատներ, «բուրգեր»): Դասակարգային պայքար—գյուղացիական ապստամբություններ (XVIII դարում մինչև մեր տարեթիվը): Յեգիպտական պետություն—Բռնապետություն (թագավոր—փարավոն—բռնապետ, տեղապահներ, զինվորներ, դպիրներ):

Դասակարգային հասարակության և պետության առաջանալը Յեփրատ և Տիգրիս գետերի հովտում. Բաբելոն:

Բաբելոնի բարձրացումը, վորպես այդ շրջանի տնտեսական և քաղաքական կենտրոն: Բաբելոնի տնտեսությունը. յերկրագործություն, արհեստ, առևտուր: Բաբելոնի պետությունը—բռնապետություն և նրա դասակարգային բնույթը (Համուրաբի թագավորի որոնքները): Թագավոր—բռնապետը և նրա արքունիքը, թագավորական տեղապահներ:

Պետական աշխատանքները (ջրանցքներ, կամուրջներ վիկկուրանտ գեր—«կանված ալգիններ»), դրանց նշանակությունը ֆեոդալական շահագործման սխտեմում: Պետական կառուցվածքներում գյուղացիու-

թյան հարկադրական աշխատանքը: Համուրաբու ժամանակ ստրկու-
նքից անհետացավ: Դասակարգային պայքարը Բաբելոնում (ձորտեր և
ստրուկներ) գյուղացիական տպստամբությունները:

Հին Պարսկաստան: Հին Պարսկաստանի ազգաբնակչությունը: Մե-
դիայի պարսիկներ և ուրիշ ցեղեր: Հին պարսկական թագավորու-
թյան կազմվելը Կյուրոսի որդի (VI-դ մինչև մեր տարեթիվը): Միջագետ-
քի և առաջավոր Ասիայի մյուս յերկրների նվաճումը պարսիկներին
կողմից: Համաշխարհային առաջին միապետության կազմվելը: Դասա-
կարգերը և դասակարգային պայքարը հին Պարսկաստանում:

Դասակարգային հասարակության և պետության կազմվելը Հունա-
նե գետի հովտում—հին Չինաստան: Հին Չինաստանի տնտեսությունը.
յերկրագործություն և արհեստ: Հիմնական դասակարգերը—զին-
վորական հողատերեր, գյուղացիներ: Հին-չինական պետություն (թա-
գավոր—յերկնքի վորդի, ուսյալ չինոֆիլներ—«մանդարին»-ներ): Դա-
սակարգային պայքար. «Իեդին ունըավորների» գյուղացիական ապ-
ստամբությունները (I դար. մինչև մեր տարեթիվը), «Իեդին չալմա-
վորների» (III դար. մինչև մ. տ.):

Առեվտառան հասարակությունների կուլտուրան (3 ժամ)

Գրագրության զարգացումը (չինական և յեդիպտական հերոգլիֆ-
ներ, բաբելական սեպագիր), փյունիկական այբուբենը IX դ. մ. մ. տ.):
Ճարտարապետություն և քանդակագործություն (բուրգեր, մեհյաններ),
չինական մեծ պարիսպ, թագավորների և աստվածների յեդիպտական
արձաններ): Գիտական գիտելիքների սկզբնավորությունը. որացույց,
(բաբելական 7-որդա շաբաթ) յերկնային լուսատուների դիտումը, թը-
վաբանական գիտելիքներ:

Արևելյան կրոններ—աստվածներ,—առասպելներ Նրինգելի, աշխար-
հի մարդու ստեղծագործության մասին: Յեդիպտական հավատը. մե-
ռնների հարություն, սուրբ կենդանիներին մեծաբեկու վերաբերյալ:

3. Անցածի կրկնություն (1 ժամ)

Գ. ՀԻՆ ՀՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Ե ՀՈՍԻ ՍՏՐԿԱՏԻՐԱԿԱՆ ՀԱՍՏ- ՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆԸ (42 ժամ)

1. Հունաստան (20 ժամ)

1. Հունաստանի պատմության հին շրջանը (5 ժամ)

Հույների կյանքը առաջին հազարամյակի սկզբից մինչև մեր տա-
րեթիվը: Տոհմային կարգը. նահապետական ստրկություն:

Աշխատանքի բաժանումը հունական համայնքներում VIII--VI դա-
րում (մինչև մ. տ.): Փոխանակման զարգացումը և առևտրա-փողային
հարաբերությունները (առևտուր Փյունիկիայի վաճառականների-պի-
րատների հետ): Սև ծովի ափերի և կղզիների գաղութացում:

Տոհմային կարգի քայքայումը: Դասակարգերի առաջանալը: Դա-
սակարգային պայքարը հունական համայնքներում: Խոշոր հողատերե-
րի, (ցեղի առաջավորների) պայքարը մանր հողատերերի, առևտրա-
կանների և արհեստավորների (դեմոս) հետ:

2. Հունական սրկասիրական պետությունները իրենց ծաղկման շրջանում (10 ժամ)

Արտագրության ստրկատիրական յեղանակը: Ստրկատիրական հա-
սարակության դասակարգերը. ստրկատերեր և ստրուկներ: Սպարտա-
կան պետություն (VI դ.): Ստրուկների շահագործումը, նրանց կեղե-
քումը և ապստամբությունների ճնշումը: Սպարտական դուքը: Սպար-
տական պետության մեջ դաստիարակությունը՝ վորպես ստրկատի-
րական տիրապետությունն ապահովելու միջոց: Պելոպոնեսյան միու-
թյուն:

Աթենական պետության հիմնական դասակարգերը VI-րդ դարում
(մինչև մ. տ.): Դասակարգային պայքարը Աթենայում VI-րդ դարում:
Հողի մասնավոր սեփականության զարգացումը (Սոլոնի բարեփոխու-
թյունը): Մանր հողատիրություն և ստրուկություն: Պիզիստրատի
բռնակալությունը: Ստրկատիրական «զեմեկրատիան»—Աթենայի քա-
ղաքական կարգը: Հույն-պարսկական պատերազմներ (V դ. սկզբին):
Աթենայի հողային միության կազմվելը և նրա աթենական ծովային
իշխանությունը դառնալը:

Ստրկական արտագրությունը աթենական պետության մեջ. շուկա,
առևտրի զարգացումը: Ստրկական աշխատանքի միջոցով ազատ աշ-
խատանքի վտարումը: Պելոպոնեսյան պատերազմ և աթենական պե-
տության խորտակումը:

Կրոն (ոլիմպիական աստվածներ), «որակուներ», խաղեր (ոլիմպի-
ադներ) և տոնակատարություններ: Ճարտարապետություն (տաճարներ,
հասարակական շինություններ): Թատրոն:

3. Հին Հունաստանի սրկասիրական պետությունների անկումը (3 ժամ)

Պելոպոնեսյան պատերազմների հետևանքները. մանր հողատերերի
և արհեստավորների քայքայվելը: Դասակարգային պայքարի սրումը
հունական պետությունների ներսում և պատերազմներ նրանց միջև:
Ազգաբնակչության հեռանալը Հունաստանից: Վարձկանություն, հու-
նական պետությունների յենթարկվելը Մակեդոնիային: Ալեքսանդր
Մակեդոնացու արևելյան արշավանքները: Մակեդոնական կայսրու-
թյան կազմվելը և անկումը: Հռոմեական հանրապետության կողմից
հունական ստրկատիրական պետությունների գրավումը:

4. Անցածի կրկնություն (2 ժամ)

II ՀՈՍԻ (22 ժամ)

1. Հռոմի պատմության հին ժամանակաշրջանը (5 ժամ)

Հատինական նահապետական տոհմային համայնքները Ապենինյան
թերակղզում 1,000 տարի առաջ (մինչև մեր տարեթիվը): Համայնքե-
րի տնտեսությունը: Նախնական ստրուկություն, համայնքների կազ-
մավածվելը. հռոմեական համայնքը և դասակարգերի առաջացումը:
Հռոմեական հանրապետության կազմվելը: Պատրիկների պայքարը
պլեբեյների հետ: Հռոմեական հանրապետության քաղաքական կառույց-
վածքը (սենատ, ժողովրդական ժողով, հյուպատոսներ (կոնսուլներ),
գրիտատոր, ժողովրդական տրիբուններ): Իտալիայի նվաճումը Հռո-

Կաթոլիկական յեկեղեցին, վորպես ֆեոդալական կազմակերպու-
թյուն: Յեկեղեցու տնտեսական և քաղաքական հոգորությունը: Պապու-
թյան բարձրանալն ու դրա պատճառները: Յեկեղեցին, իրրև ֆեոդալ-
ների դասակարգային տիրապետության գործիք: Դպրոցի, գրականու-
թյան ու արվեստի յեկեղեցական բնույթը:

1. «Բաղաճնների լիազարգացման համալսարանի հարաբերությունները զարգացումը (10 ժամ)

գերայի և Ստորիքի հետ)։
Գոնաստանդինոպոլիսը վորպես քաղաքական և առևտրական կենտրոն
X—XI դարում։ Մեծ արաբական խալիֆայությունը, արաբական ֆեո-
դալիզմի բնույթը, արաբական առևտուրը ու իսլամի տարածումը։
Բյուզանդիայի պայքարը արաբների և թյուրքերի դեմ։
Խաչակիրների արշավանքները XI—XIII դարերում և նրանց պատ-
ճառները։ Յնեկդեցու և պապության դերը խաչակիրների արշա-
վանքների մեջ («խաչի և սրի միություն»)։ Խաչակիրների արշավանք-
ների թալանչիական բնույթը և նրանց ազդեցությունը առևտրա-դրա-
մական հարաբերությունների զարգացման վրա։ Խալիփայն առևտրի
ծաղկումը (Ջենովա, Վենետիկ)։ Տոնավաճառները Շամպանիայում։
Հանգայի առևտուրը Յևրոպայում Հյուսիսում։

Բնական տնտեսություն քայքայումն Անգլիայում: Գյուղացիները տուրքատուության զրամական ձևի փոխարինումը: Գյուղացիության շահագործման ուժեղացումը: Ցանկապատման սկիզբը (огораживание) (1325—1350 թ.) և գյուղացիների հողից արտաքսվելը: «Սև մահը» (1325—1350 թ.) և գյուղացիների մահացումը, բանվորական ձեռքի ապկառություն: Որենքներ հարկադրական աշխատանքի մասին: 1381 թվի գյուղացիական ապստամբությունը Ռոտ Տեյլորի և Ջոն Բոլի ղեկավարությամբ: Սգրաթային զարգացումը Ֆրանսիայում և գյուղացիների դրությունը XIV դարում: «Սև մահը», «Հարյուրամյա պատերազմը», գյուղատնտեսության անկումը: 1356 թվի փարիզյան հեղափոխությունը և նրա պատճառները: 1357 թվի գյուղացիական ապստամբությունը

3. Դասակարգային պայքարը բաղաճնեում (5 ժամ)

Յեխային արհեստավորները պայքարը քաղաքային արխատուհանի-
ային հետ XI—XVI դարերում՝ Ֆլանդրիայում և Գերմանիայում։
Աշակերտների յենթավարպետների դրուժությունը XIV—XV դարերում
և նրանց կազմակերպութունները։ Սրանց պայքարը տերերի դեմ՝
XIV—XV դարերում։ Զամպի ապստամբութունը Ֆլորենցիայում (1378
թվին), վորպես արհեստային բանվորների շարժում՝ ցեխային կարգե-
րի պայմաններում։

Կենտրոնացած պետութժյան առաջացման նախադրյալները՝ առեկտրա-գերամակն հարաբերությունների զարգացում, դասակարգային պայքարի ուժեղացում, քաղաքի և գյուղի շահագործվող մասսաների շարժման ճնշում: Մանր կալվածային ազնվականության և քաղաքային արհեստավորության պայքարը՝ ֆեոդալական տերերի դեմ Անգլիա-ում և Ֆրանսիայում:

Իսաային միապետութունը — կենտրոնացած պետության առաջացման առաջին աստիճանը, վերպիս ֆեոդալների դասակարգի տիրապետության նոր ձև:

III ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ԴԱՅԲԱՐԸ ԳԵՈՂԱԼԻՋՄԻ—ՃՈՐՏԱՏԻՐՈՒ-
ԹՅԱՆ ԵՐՋԱՆՈՒՄ՝ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՅԵՎՐՈՂԱՅՈՒՄ (30 ժամ)

Հին սլավոնների և ֆինական³ ցեղերի նախնական կոմունիզմը (IX—X դարերում): Նահապետական տոմային համայնքը («պեչիշչե»⁴ Հյուսիսում, «զվորիշչե»⁵ Հարավում): Նահապետական-տոմային հարաբերությունների քայքայումը. գյուղացիական համայնական հոգերի բռնազրավումը, մասնավոր սեփականությունից առաջացումը, դասակարգերի առանձնացումը:

Ալավոնական և ֆիննական ցեղերի քաղաքական միացումը յերկու
 կենտրոնների շուրջը. սլավոնական ցեղերը Կիյևի շուրջը, ֆիննական

Է սլափոնականը՝ Նովգորոդի շուրջը—«վայրագներինց —հույները տանող
մեծ ջրային ճանապարհի վրա»։

ապստամբությունները կիյեվում)։
Թաթարական նվաճումները XIII դարում, մեծ մոնղոլական պետու-
թյունը (Չինգիզ-խան) նրա տերրիտորիան ու նրա մեջ մտնող ցեղերը։ Նովգորոդի
կիյեվի պետութան անկումն ու նրա պատճառները։ Նովգորոդի
քաղաքային հանրապետությունը XII—XV դ. դ. նրա տերրիտորիան,
գաղութները։ Բոյարական և յեկեղեցական խոշոր հողատիրություն։
Գյուղացիութան ֆեոդալական շահագործումը։ Նովգորոդի առևտուրը
Մրեմտյան Յեվրոպայի (Հանդայի միություն) և «ստորադասներին»
(„низы“) հետ։ Բոյարների և առևտրականների վաշխառուականություն-
նր. վաճառականութան դերը։

2. Ֆեոդալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում XIII—XV դ. դ.
(12 ժամ)

«Մեծ իշխաններին» առաջացումը և նրանց միջև հողի ու գյուղացիների շահագործման համար մղվող պայքարը: Մոսկվայի իշխանի հաղթանակը Տվերի (1475 թ.) և Ռյազանի դեմ: Նովգորոդի կործանումը (1473 թ.): Մոսկվայի իշխանների պայքարը Վոսկե հրոսապետության դեմ, Մոսկվայի իշխանների աստիճանական ազատագրումը վասսալական կախումից: «Կալվածային» իշխանների անկումն ու Մոսկվայի պետությունից առաջացումը:

Տնտեսական ոլորտակարգերը Մոսկվայի պետութայն մեջ:

Համառոտ անդեկություններ հին Ագրբեջանից և նրա բնակիչներից. հաբեթացի-ալբանացիներ, լեռնցիներ, իրանական ժողովուրդներ, հայեր, թուրքեր: Այս ժողովուրդների հին կենցաղն, ըստ պարսիկ և արաբ կլաստիկ հեղինակների տվյալների:

Արտադրութեան ձևի ֆեոդալական բնույթն Ազրբեջանում: Ֆեոդալական հողային սեփականութեան ծագումը. նրա առանձնահատկութիւնները. (բեկեր, խաներ, սուլթաններ և այլն) և նրանց յենթակա զյուղացիները (ոահաթ, ոանչլար, հյանդափար և այլն): Ճորտատիրական հարաբերութիւններն ու նրանց առանձնահատկութիւններն Ազրբեջանում. բեգար, բահրա, մարշիհաթ, ալըրյազ և այլն: Առևտրական կապիտալն ու նրա դերը: Առևտրի բնույթը: Դադաքներն ու նրանց կառուցվածքը, նրանց նշանակութիւնը:

Մանր, ինքնուրույն խանությունների առաջանալը ու նրան բնույթը: Ֆեոդալական կուլտուրան Ադրբեջանում: Նյութական կուլտուրա, ամրոցներ, տաճարներ, մզկիթներ, հայկական յեկեղեցիներ, վանքեր, խառնաբջյան, քարվանսարայներ, ֆեոդալների բերդեր, կառուցումներ: Ֆեոդալական գիտություն (մուսուլմանական սխոլաստիկան) և զբաղակա նություն (աղուղներ, դաստաններ, եպիքական պոեմներ, ասպետական լիրիկա-աղբյեններ և այլն):

Ի ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐՆ ԱՐՅԵՎՄՏՅԱՆ ՅԵՎՐՈՂԱՅՈՒՄ
ԿԼԴԻՏԱԼԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԿՈՒՏԱԿԱՄԱՆ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆՈՒՄ
XVI—XVII դ. դ. (33 ժամ)

Ապրանքային — դրամական հարաբերությունները զարգացումը: Առեկտորական կապիտալի մուտքն արհեստի մեջ: Մանր արտադրողներին արտադրություն միջոցներից անջատելը (եքսպրոպրիացիա և արհեստավորների քայքայումը): Սրհնստա - համքարային կազմակերպության քայքայումը: «Տնային արտադրություն» զարգացումն ու մանուֆակտուրայի առաջացումը:

Ֆեոդալ-կալվածատերերի կողմից փոխված տնտեսական պայմաններին հարմարվելու փորձը: Դյուզդաղիական հողի թալանումը, դյուզդաղիների հողազուրկ դառնալը: Ճորտատիրության վերացումն Անգլիայում, Ֆլանդրիայում, Իսպանիայում: Դյուզդաղիության պրոլետարի դացիան:

Միջերկրական ծովերի արևելյան մասի նվաճումը թուրքերի (տա
ճիկների) կողմից և դեպի արևելք նոր առևտրական ճանապարհների
վերականգնումը:

Մեծ աշխարհագրական նվաճումները (Կոլումբոս 1492 թ. Վասկո-դե—Դամա, Մագելլան) և սրա հետ կապված առևտրական ճանապարհների Ատլանտյան ուղիքանոսի արվերը տեղափոխվելը։ Հին առևտրական կենտրոնների (Գերմանիա, Իտալիա) անկումը և առևտրական նոր ճանապարհների վրա ընկած յերկրների տնտեսական դարգացումը (Իսպանիա, Պորտուգալիա, Ֆրանսիա և Անգլիա)։ Գաղութային բնիկ բնապահի, Պորտուգալիա, ստրկացումն ու կոտորումը, իրեն յակրուական պեկիչներ թաւանը, ստրկացումն ու կոտորումը, իրեն յակրուական պեկիչներ թաւանը, գաղութային քաղաքականութեան տիրիկ մեթոդներ։ տուէթուններ զաղութային ուղիքանոսային առևտուրը։ Բուն բնապահի և Պորտուգալիայի ուղիքանոսային առևտուրը։ Բուն բնապահի և Պորտուգալիայի ուղիքանոսային առևտուրը։ Բուն բնապահի և Պորտուգալիայի ուղիքանոսային առևտուրը։

Գերմանիայի տնտեսական անկումն առևտրական կենտրոնների տեղափոխման հետևանքով: Ճորտարարություն ռեպեղացումը: Գերմանիայի աշխատավոր մասսաների շահագործումը կաթոլիկ յեկեղեցու կողմից: Գերմանական ռեֆորմացիան վորպես յեվրոպական բուր-

3. Հումանիտական շարժումն, իբրեւ անող բուրժուազիայի դասակարգային պայքարի ձեւը՝ ֆեոդալիզմի դեմ (5 ժամ)

Գիտութեան և տեխնիկայի աճումը և նրա ծառայութիւնը բարձրացող բուրժուազիային: Տեխնիկայի զարգացումը, հրաձիգ զենքեր, զրքերի տպագրութիւն: Գիտական մտքի զարգացումը, յերկրի գնդաձևութեան ուսումնաբը, մեծ աստղաբաշխական նվաճումները (Կոպերնիկոս, Գալիլեյ) և փորձի ու դիտողութեան զարգացումը գիտութեան մեջ: «Գիտութեանն ապստամբել ե յեկեղեցու դէմ» (Շնպելս): Գիտական մտքի կատաղի հետապնդումը յեկեղեցու կողմից: Կաթոլիկ յեկեղեցու տերրորը. ինկվիզացիա, «կախարհները» մասսայական աշրոււմը, կրոնական պատերազմները (բարդուղեմիոսյան դիշեր) 1572 թ. կաթոլիկական տերրորը Հոլլանդիայում):

4. Անգլիական հեղափոխությունը XVII դ. (8 ժամ)

XVI դարն, իբրև Անգլիայի զարգացման շրջադարձային կետ: Մնգլիայի գաղութային բարձրացման սկիզբը: Քաղաքի և գյուղի աշխատավոր մասսաների շահագործման ուժեղացումը (Յելիզավետայի, Հենրիկոյ VIII-ի բանվորական որենադրույթյունը «պարլամենտական թաւան»): Անգլիականութեան բուրժուականացումը: Բուրժուազիայի լայն խավերի և ազնվականութեան բուրժուականացած մասերի ոպպոզիցիան՝ կառավարութեան դէմ, մանր բուրժուազիայի, գյուղացիութեան և քաղաքի պլեբեյական ելեմենտների հեղափոխական շարժումը: Պարլամենտի ընդհարումը միապետութեան հետ: 1642 թ. քաղաքացիական պատերազմի սկիզբը: Դասակարգներն ու կուսակցութեանները մեծ անգլիական հեղափոխութեան մեջ (պրիպիտերիաւներ, ինդեպենդենտներ, ինքիլիաներ, ղիզներներ): Շարժման կրոնական աստուղը, հեղափոխական բանակի կազմակերպումը: Աբսոլյուտիզմի անկումն ու հանրապետութեան հաստատումը (1649 թ.): Անգլիական գյուղացիութեան և քաղաքի պլեբեյական ելեմենտների դերը հեղափոխական պայքարում: Կրոմվելի ռազմական ղրկտատուրան ու նրա դասակարգային հիմքը: Կրոմվելի քաղաքականութեանը: Նալագնացութեան ակտը, Շոտլանդիայի կործանումը, Իրլանդիայի կործանումը, բռնագրաված հողերի բաժանումը անգլիական ազնվականութեան միջև: Գյուղի և քաղաքի չքավորների շարժումն ու Կրոմվելի պայքարը նրանց դէմ: Բուրժուազիայի դավաճանութեանը հեղափոխութեան և նրա համաձայնութեանը ֆեոդալական արիստոկրատիայի հետ: Սոյուլարտների ռեստավրացիան (վերահաստատումը) 1660 թ. 1688 թ. հեղաշրջումը: Պարլամենտական

բուրժուական միապետության հաստատումը, ձեռնարկատեր ազնվականների բռնի խռով բուրժուականության հետ:

5. Անցածի կրկնադուրյունը (2 ժամ)

II ԳԵՌԴԱՆԱՋՈՐՑԱՏԻՐԱԿԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ (13 ժամ)

Ֆեոդալ-կալվածատիրոջ պահանջների աճումը՝ գյուղացիական տնտեսությունից բռնի խլիված մթերքների վերաբերմամբ առևտրի զարգացման հետևանքով (տեղական շուկաների աճումը, առևտուր արևմտյան Ֆեոդալայի — Անգլիայի, Հոլանդիայի հետ): Գյուղացիների ստրկացումը և նրանց ամրացումը հողին (ճորտատիրություն): Բեգարի հետ միասին, կոռի (գյուղացու պարտադիր աշխատանքը կալվածատիրոջ հողի վրա) լայն զարգացումը:

Մոսկվայի թագավորը — առաջին ճորտատերը: Ճորտատիրական շահագործման ծավալումը Մոսկվայի պետության ծայրամասերում բնակություն հաստատած ժողովրդների վրա, բռնության և թալանի միջոցով: Մոսկվայի առաջին թագավորների ռազմա-ֆեոդալական քաղաքականությունը: Լիվոնի պատերազմը 1561—1582 թ. թ. Վլոդայի (Կադան 1552 թ., Հաշտարխան 1556 թ.), Մերձուրալի նվաճումը և այդ տերիտորիայում ապրող ժողովուրդների (թաթարներ, մարիններ, չուվաշներ, բաշկիրներ, ոստյակներ, յակուտներ և այլն) շահագործումը:

Ուղղամիտ յեկեղեցու դերը ռազմա-ֆեոդալական թալանի մեջ (անմիջական թալան, բռնի մկրտություն): Ճորտատերերի և առևտրականների միությունը՝ գյուղացիական մասսաների շահագործման գործում: Վելիկոուստայի գյուղացիության բողոքները ճորտատիրության ուժեղացման դեմ (գյուղացիների փախուստը): Գյուղացիական շարժման դեմ պայքարելու և գյուղացիության շահագործումը ծավալելու ու խորացնելու տեսակետից՝ ուժեղ միանձնական թագավորական իշխանություն ստեղծելու անհրաժեշտությունը:

Ուլրիչինան (1564 թ.) — իբրև ճորտատեր-կալվածատերի դասակարգային շահերի պաշտպան բացարձակ միապետության հաստատման ձև:

Ճորտատիրական շահագործման խորացումը XVI դարում: Փողային բեգարի և կոռի ավելացումը: Արհեստի զարգացումը: Դասակարգային հակասությունների աճումը Մոսկվայի պետության մեջ: Գյուղացիական շարժումները: Գաղութային թալանի հետագա զարգացումը Սիբիրում, Վլոդայում, ձախախյա Ուկրաինայի գրավումը (1567 թ.): Պայքար Բալտյան ծովափի համար (հյուսիսային պատերազմը 1700—1721 թ. թ.) և Լիվոնիայի, Եստոնիայի ու Կարելիայի գրավումը: Պայքար Կասպից ծովի համար իբրև կարևորագույն ճանապարհ դեպի Արևելք (ռուս-պարսկական պատերազմը 1722—1733 թ. թ.) Ռուսական միապետության առաջացումը — ժողովրդների բանտ:

Պետրոս I-ի ռեֆորմները — միապետական ապարատի հարմարումը նոր պայմաններին:

Արևմտյան Ֆեոդալայի հետ առևտրական կապերի ուժեղացումը հետևանքով առևտրի հետագա զարգացումը: Ճորտատիրական մանուֆակտուրայի զարգացումը: Ճորտատիրական մանուֆակտուրայի կեն-

ցաղը XVIII դարում: Մարդկանց շահագործումը Ուրալի հանքային գործարաններում: Առևտրականների գործարանները: Հակասությունների խորացումը գյուղացիության և ճորտատերերի միջև:

Գյուղացիական պատերազմները XVII—XVIII դ. դ. (16 ժամ)

1. Առաջին գյուղացիական պատերազմը 1605—1613 թ. (այսպես կոչված «Մուսան») — (3 ժամ):

Գյուղացիության ապստամբությունը 1605 թ. նրա հաղթանակը թագավորական զորքերի դեմ: Գյուղացիական շարժումը Իվան Բոլոտնիկովի գլխավորությամբ (1606—1607 թ.): Գյուղացիական թագավորը Տուլինայում: Վելիկոուստային ճորտատերերի և լենական ֆեոդալների միությունը՝ գյուղացիական պատերազմների ջախջախման գործում: Առաջին գյուղացիական պատերազմի պարտությունը և առևտրականների հետ միացած ճորտատերերի իշխանության ամրացումը:

2. 1648—1654 թ. թ. գյուղացիական պատերազմը Ուկրաինայում (5 ժամ)

Ուկրաինայի ռազմա-ֆեոդալական շահագործումը լենական կալվածատերերի կողմից XVI դարում: Պանչինա — աշխատանք կալվածատիրոջ համար: Ուկրաինայի կազակությունը, նրա շերտավորումը ստորադասների և վերագրասների (ռեեստրային կազակություն, ստարշինաներ): Ուկրաինայի ստորագրաս կազակության (գյուղացիության) ճորտատիրական շահագործումը՝ լենական պանի և վերագրաս կազակության (Ուկրաինայի կալվածատերերը) կողմից:

Գյուղացիական շարժումները ճորտատիրության դեմ:

Ուկրաինայի վերագրաս կազակության պայքարը լենական կալվածատերերի դեմ՝ ստորագրաս կազակներին — գյուղացիներին շահագործելու և ճորտացնելու իրավունքի համար: Գյուղացիական ապստամբության սկիզբը Բոգդան Նմենիցկու գլխավորությամբ: Գյուղացիական պատերազմի աճումը և նրա հակաճորտատիրական բնույթի հայտնաբերվելը, վորն ուղղված էր մի կողմից լենական ազնվականության, մյուս կողմից էլ վերագրաս կազակության դեմ: Բոգդան Նմենիցկու գլխավորությամբ կազակ ստարշինաների դավաճանությունն ու ապստամբության ճնշումը:

Ձախախյա Ուկրաինայի ռենագրավումը վելիկոուստային ճորտատերերի կողմից (1657 թ.): Ուկրաինայի, գյուղացիության ֆեոդալական շահագործման ուժեղացումը, Մոսկվայի թագավորների իշխանության կողմից՝ հենված Ուկրաինայի կազակության կալվածատերական խավերի վրայ:

3. Գյուղացիական պատերազմը Վոլգայում լեվ Մերձուրալում (1670—1671 թ. թ.) — (4 ժամ)

Վոլգայի և Մերձուրալի վելիկոուստային ճորտատերերի ռազմա-ֆեոդալական թալանը, վորսիս գյուղացիական պատերազմի հիմնական պատճառ Մոսկվայի Ռազինի գլխավորությամբ (1670—1671 թ. թ.): Ռազինի զորքի սոցիալական և ազգային կազմը: Նրա ծրագրերը («հիանալի նամակներ»): Ապստամբ բանակի շարժումը և նրա պարտության պատճառները:

Բաշկիրիայի բռնագործումն ու բաշկիրական գյուղացիութեան շահագործումը: Բաշկիրական ապստամբությունները (1755—1757 թ. թ.) և նրանց գազանաբար ճնշումը՝ ցարիզմի կողմից, վորը հենված էր բաշկիր ժողովրդի մեջ շահագործող ելեմենտների և կիրգիզների վերադաս խավի վրա:

4. Նոր փառացիական պատերազմը Մեծուրայում—պուգաչովսկիս (1873—1874 թ.)—(4 ժամ)

Առևտրականների կողմից գյուղացիության թալանի զարգացման հետ կապված շահագործման ուժեղացումն, իբրև շարժման հիմնական պատճառը: Ապստամբության թափն ու ծավալը:

Գյուղացիության, գաղութների և վեկիկոուսիայի միասնական իշխումը: Ապստամբության ծրագիրը (Պուգաչևի խրատը) և պուգաչովսկյան բանակի տակտիկան:

Շահագործվող ժողովուրդների գյուղացիության և բոլոր աշխատավորների դերը ապստամբության մեջ: Գյուղացիական պատերազմի տարերային աճումն ու նրա պարտությունը: Գյուղացիական պատերազմի պարտության հետևանքով՝ միապետության պետական ապարատի ամրացումը (Յեկատերինա II-ի ռեֆորման):

XVII—XVIII դ. դ. գյուղացիական պատերազմների պարտության պատճառները:

5. Անցածի սուղումը (3 ժամ)

IV ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՆՓԼԱՅՈՒՄ (9 ժամ)

1. Արդյունաբերական հեղափոխության նախադրյալները (3 ժամ)

Մանր արտադրողների (գյուղացիների) բռնի անջատումը արտադրության միջոցներից և արհեստավորության քայքայումը: Կապիտալիստական հարաբերությունները գյուղատնտեսության մեջ և գյուղացիության պրոլետարականացումը: Վարձու բանվորների առաջին կադրերը: Ներքին շուկայի լայնացումը: Գաղութների նվաճումն ու կողոպուտը (Հնդկաստան, Կանադա), Գաղութային առևտրի հսկայական տուրքը: Անգլիան XVIII դարի կեսին՝ իր առևտրի չափով, ներքին և արտաքին շուկաներով, յերկրում ունեցած կապիտալի առատությունը—Յեվրոպայում առաջին պետությունը: Կապիտալիստական մանուֆակտուրայի դերը, ինդուստրիայի նախապատրաստման գործում:

2. Արդյունաբերական հեղափոխությունը յեվ սոցիալ-սնտական առաջախաղացումները (6 ժամ)

Ներքին և արտաքին շուկաների աճումը: «Բանվորական մեքենայի» գյուտը (1733 թ. Կեյի ինքնաշարժ մագդրի գյուտը): Անհամապատասխանությունը մանածագործության և շուկայի շուկայի զարգացման մեջ, Հարկերի (1765 թ.) և Սրկրայտի (1767 թ.) մանող մեքենաների գյուտը: Բանվորական մեքենան և ալեյի հուժեղ, կատարելագործված շարժիչի պահանջը:

Ուտտի շոգեմեքենան (1784 թ.):

Մետաղագործական արդյունաբերության մեջ առաջացած փոփոխությունները, յերկաթի, պղնձի, չուգունի մասսայական արտադրման

անցնելը: Քարածխային արդյունաբերության զարգացումը: Տեխնիկական հեղաշրջումը հաղորդակցության միջոցների մեջ (Չրանցքներ, նավեր և յերկաթուղի):

Մանր արտադրության խորտակումը կապիտալիստական ֆաբրիկայի ճնշման տակ: Բանվոր դասակարգի դրությունը մեքենայի գործադրումից հետո, սարսափելի շահագործումը, մասնավորապես կանանց և յերեխաների վերաբերմամբ: Քայքայվող արհեստավորների, տնայնագործների և մանուֆակտուրային բանվորների տարերային բողոքը մեքենաների մուծման դեմ (ֆաբրիկաների այրում, մեքենաների փչացում, գյուտարարների հալածում):

Գյուղի աղգաբնակչության արագ փչացում և արդյունաբերական քաղաքների աճում: Բուրժուազիայի ձևավորումը:

Կապիտալիստական հասարակության հիմնական դասակարգերի ձևավակերպումը. տիրապետող դասակարգ—արդյունաբերական բուրժուազիա և շահագործվող—բանվոր դասակարգ: Վարձու բանվոր դասակարգի առաջ գալը (պրոլետարիատ)—«արդյունաբերական հեղաշրջման գլխավոր արդյունք» (Ենգելս):

V ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԵՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐ-ԳԱՅՈՒՆ ՊԱՅԲԱՐԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ XIX ԴԱՐԻ ՅԵՐԵՄԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ (21 ժամ)

1. Հակաուրյունները Ֆրանսիայում հեղափոխության նախադրյալին (5 ժամ)

XVI դարում համաշխարհային շուկայի լայնացման արագացում, ապրանքա-փողային հարաբերությունների զարգացում: Ֆեոդալների կողմից գյուղացիության բնական պարտավորություններն արագ կերպով փողայինի վերածելը: Համայնական հողերի հափշտակում, ցանկապատում: Կապիտալիստական փոխարարներության թափանցումը գյուղում, ֆեոդալական խոչնդոտները և նրանց դանդաղեցուցիչ դերը: Գյուղացիության դրությունը: Արդյունաբերության զարգացումը, մանուֆակտուրայի առաջանալը, համաքարային (ցեխային) կարգերը քաղաքներում և արդյունաբերության սահմանափակումներ (ռեզլամենտացիա): Մանուֆակտուրային ձեռնարկությունների, արհեստավորների ու բանվորների դրությունը: Ֆեոդալական խոչնդոտներն առևտրի և արդյունաբերության մեջ, կապիտալիստական հարաբերությունների զարգացման ճանապարհին:

Ֆրանսիայի քաղաքական կառուցվածքը: բացարձակ միապետությունը և նրա դասակարգային բնույթը: Հոգևորականությունն ու ազնվականությունը—առաջին և յերկրորդ բարձրագույն, արտոնյալ դաս: Լյուդովիկոս XVI («պետությունը յես եմ») և նրա արքունիքը: «Հին կարգերի» պայմաններում, կապիտալիզմի հետագա զարգացման անկարելիությունը:

2. Բացարձակ միապետության քայքայումը յեվ բուրժուական մոնարխիան (5 ժամ)

Արդյունաբերական և ֆինանսական կրիզիսը, 80-ական թվականների անբերրիությունը: Դասերի գլխավոր ժողովը և նրա պայքարը

հին կարգերի դեմ: «Պլեբեյական» մասսաների հեղափոխական յե-
լույթները (Բաստիլի գրավումը—հուլիսի 14-ին), Պարիզի մասսաների
յեղույթները 1789 թ. Հոկտեմբերի 5-ին: Սահմանադիր ժողովը—բուր-
ժուազիայի կազմակերպվելը փորպես տիրող դասակարգի. «Մարդու և
քաղաքացու իրավունքների ղեկավարացիան» (1789 թ.): Արդյունաբե-
րության և առևտրի մեջ ֆեոդալական խոչընդոտների վոչնչացումը,
յեկեղեցու և հողերականության հողերի բռնագրավումը: Մասսայա-
կան շարժումը քաղաքներում և գյուղերում: Բուրժուազիայի վախը
մասսայական շարժումներից և նրա քաղաքականությունը (արքայա-
կան իշխանության պահպանումը, 1791 թ. ցենզային սահմանադրու-
թյունը, գյուղացիության ֆեոդալական պարտականությունների վո-
չընչացման ձգձգումը, բանվորական քաղաքականությունը):

Բուրժուազիայի արտաքին քաղաքականությունը և հեղափոխական
պատերազմների սկիզբը: 1791 թ. դասակարգային պայքարի սրումը:
Լյուդովիկոս XVI-ի փախուստը և գլխատումը Մարսյան դաշտում:
Բուրժուազիան հեռանում և հեղափոխությունից: Բուրժուազիան մո-
տենում և ֆեոդալական հակահեղափոխությանը: Պարտությունները
Ֆրոնտում և դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում: 1792 թ.
ոգոստոսի 10-ի հեղափոխությունը, ժողովրդի պլեբեյական ելմանա-
ների և գյուղացիության դերը շարժման մեջ, մոնարխիայի տապա-
ումը:

3. Ման բուրժուազիայի դիկտատուրան (6 ժամ)

Կոնվենտի հրավիրում և հանրապետության հայտարարում: Պայ-
քար Լյուսի և Ժիրոնդայի միջև: 1793 թ. մայիսի 31-ի և հունիսի 3-ի
հեղափոխությունը, «պլեբեյական» մասսաների դերը շարժման մեջ
(Պարիզի սեկցիաների և կոմունայի դերը): Իշխանության մանր բուր-
ժուազիայի ձեռք անցնելը: Հեղափոխական իշխանություն (Հասարակաց
փրկության կոմիտե, Հասարակաց ապահովության կոմիտե): Ագրարա-
յին հարցի լուծումը: Հեղափոխական Ֆրանսիայի պատերազմը ֆեո-
դալական Յեվրոպայի դեմ: Հեղափոխական բանակը: Հարավային դե-
պարտամենտների և վանդալի հակահեղափոխական ապստամբու-
թյունները: Պայքար ներքին հակահեղափոխության դեմ, հեղափոխա-
կան տերրոր: Կոնվենտի տնտեսական քաղաքականության հիմնական
գծերը: Պլեբեյական մասսաների վերաբերմունքը դեպի յակոբինների
դիկտատուրան: Խմբավորումների պայքարը յակոբինների միջև (դան-
տոնիստներ, ուրբսպիրիտներ, ձախ յակոբիններ): Գյուղացիական և
պլեբեյական մասսաների հեռացումը յակոբինների դիկտատուրայից
տերմիդորի 9-ի (1794 թ. հուլիսի 27-ի) հակահեղափոխական հեղաշը-
շումը և ռեակցիայի սկիզբը:

4. Բուրժուական հանրապետությունը յեվ ուղմա-բուրժուական դիկտատուրան (5 ժամ)

Հեղափոխական արվարձանների հարձակումը տերմիդորական ռե-
ակցիայի շրջանում: 1795 թ. ապստամբությունը: «Հավասարների դա-
վադությունը» և նրա կազմակերպիչ Բաբյոֆը, շարժման ճնշումը:
Բանակի և նրա առաջնորդների քաղաքական ազդեցության աճումը:
1799 թ. Բրումերի 18-ի (նոյեմբերի 9-ի) հեղաշրջումը:

Նապոլեոնի ռազմական դիկտատուրան: Նապոլեոնյան պատերազմ-
ները և նրանց բնույթը: Յեվրոպայի քարտեզը Նապոլեոնյան պատե-
րազմների դարաշրջանում: Կոնտինենտալ բլոկադա: 1812 թ. Ֆրանս-
ուսական պատերազմը. գյուղացիական շարժումները Ռուսաստանում
և նրանց ճնշումը Նապոլեոնյան բանակի կողմից: Անգլիայի կողմից
գլխավ. բող կոալիցիայի հաղթանակը (Անգլիա, Պրուսիա, Ռուսաստան):
Նապոլեոնի կայսրության խորտակման ներքին պատճառները: Նապո-
լեոնի «Հարյուր որը» (1815 թ. Վատերլո): Կայսրության վերջնական
խորտակումը: «Սրբադան դաշինք» և նրա պայքարը Յեվրոպայում,
հեղափոխական շարժման դեմ: Յեվրոպայի վոստիկանները—Ռուսաս-
տան և Ավստրիա:

6. Անցածի կրկնումը (3 ժամ):

ՈՒՍՄԱՆ VIII ՏԱՐԻ (100 ժԱՄ)

1. ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅԳԱՐԸ ԱՆԳԼԱՅՈՒՄ ՎԵՐԻ ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՍՈՒՄ (8 ժԱՄ)

1. Անգլիայի սոցիալ-սնտակաճ գաղափարներ XVIII դարում
յեկ XIX արի առաջին կիսում

Արդյունաբերական հեղաշրջման ավարտումը և կապիտալիստական արդյունաբերության աճումը:

Հեղափոխական շարժումները Անգլիայում և Իռլանդիայում (1794 թ. կոնվենտը, 1797 թ. գործադուլը անգլիական հավատարմում): Ուղիղ հողատերերի և փողային արհեստակրատիայի պայքարը հեղափոխական շարժման դեմ: XIX դարի առաջին քառորդի ռեակցիան (հիմնական սահմանադրական ռենդների վերացումը, հացի գները, պայքար բանվորական շարժման դեմ): Արդյունաբերական բուրժուազիայի դեմ-գոհությունը ագրարային հարկերի սխտեմից (ապրանքների ազատ ներմուծման արգելումը): Բուրժուական արժատականների պայքարը գոյություն ունեցող պետական կառուցվածքի ռեֆորմի համար: Բանվորների պայքարը ընտրական ռեֆորմի համար: 1832 թ. ընտրական ռեֆորմը, բուրժուազիայի ազդեցության ուժեղացումը պարլամենտում: Բուրժուազիայի դավաճանական գերը բանվորների նկատմամբ:

2. Պրոլետարիատի առաջին ինքնուրույն կապական շարժումը (5 ժԱՄ)

Բանվոր դասակարգի դեմությունը յերեսնական թվականներին, արհեստակցական միությունների կազմակերպումը, կոոպերատիվային շարժումը: Ռոբերտ Ուոլենի ուսուցիչական սոցիալիզմի հիմնական դժբեր:

1835—37 թ.թ. ձգնաժամի հետևանքները և դասակարգային պայքարի սրումը: «Բանվորների Լոնդոնի ասոցիացիայի» հիմնումը, չարտիստների պահանջները (առաջին խարտիա), հոսանքների պայքարը չարտիստական շարժման մեջ, («բարոյական» և «ֆիզիկական» ուժի կուսակցություն):

«Ազգային չարտիստական ասոցիացիայի» հիմնումը (1840 թ.) և պրոլետարիատի առաջին ինքնուրույն կուսակցության կազմակերպումը: 1839—42 թ.թ. կրիզիսը և գործադուլային շարժման զարգացումը: Պարլամենտին յերկրորդ պետիցիա տալը և նրա տարբերությունը առաջին պետիցիայից:

Մասնաճանի հեղափոխականացումը 1847 թ. կրիզիսի և 1848 թ. ֆրանսիական փետրվարյան հեղափոխության ազդեցության տակ:

Չարտիստական կոնվենտի հրավերումը (1848 թ. ապրիլին) և յերրորդ պետիցիայի նախապատրաստումը: Հեղափոխական ֆրակցիան չարտիստական կուսակցության մեջ: Մարքսի և Ենգելսի ազդեցությունը: Լոնդոնում չարտիստների ապրիլյան յելույթի անհաջողությունը:

1. Դասակարգային պայքարը Ֆրանսիայում XIX դարի առաջին կեսին (4 ժԱՄ)

Արդյունաբերական հեղաշրջման սկիզբը Ֆրանսիայում: Բուրժուաների ազնվական մոնարխիայի քաղաքականությունը: Դեմոկրատիկականների աճումը բուրժուազիայի և գյուղացիության մեջ: Մանր արտադրության խորտակումը կապիտալիստական ֆարրիկայի ճնշման տակ և մանր արտադրողների դուրս մղումը: Բանվոր դասակարգի դեմությունը: Բանվոր դասակարգի և մանր բուրժուազիայի դեմոկրատիկական խոր աճումը:

Ֆեբրյեյի և Սեն-Սիմոնի ուսուցիչական սոցիալիզմի հիմնական դժբեր: Հանրապետական գաղափարի ընկերությունների ստեղծում: Նրանց մեջ մանր բուրժուազիայի և բանվորության մասնակցությունը:

1830 թ. հուլիսյան հեղափոխությունը: Ողորդ բուրժուազիայի կողմից հեղափոխական մասնային հաղթանակի ոգտագործումը իր շահերի համար: Հուլիսյան միապետություն—ֆինանսական արհեստակրատիայի տիրապետություն: Հուլիսյան միապետության ամբողջ ռեֆորմի, կաշառակերությունն ու կաշառվածությունը: Միապետությունը տապալելու փորձերը հանրապետական ընկերությունների կողմից, դավադրությունների և ապստամբությունների միջոցով: Պրոլետարիատի ակտիվ յելույթները: 1831 և 1834 թ.թ. Լիոնի ապստամբությունները: Ապստամբության ճնշում և հանրապետական գաղափարի ընկերությունների վոլնչացում:

2. Փետրվարյան հեղափոխությունը յեկ հունիսյան ապստամբությունը (5 ժԱՄ)

1848 թ. փետրվարյան հեղափոխությունը: Պրոլետարիատի պայքարը «սոցիալական հանրապետություն» համար: Ժամանակավոր կառավարության հայտարարումը: Բուրժուազիայի մանյովրաները, չլուրդ սենյուրգի հանձնաժողովի» կազմակերպում: Պարիզի բանվորների մարտի 17-ին հեղափոխական դեմոնստրացիան և Լուի Բլանի դավաճանական դերը: Պարիզի հեղափոխական ակումբների փորձը, ապրիլի 16-ին դեմոնստրացիա կազմակերպելը և մանր-բուրժուական դեմոկրատական կուսակցության դավաճանումը:

Ժամանակավոր կառավարության քաղաքականությունը. (ազգային արհեստանոցներ, հարկ դուրսագրիների վրա, թուղիկ զվարդիա):

Մահմանադիր ժողովի ընտրությունները և բուրժուական հանրապետության ամրապնդումը: Հեղափոխության սկզբում պրոլետարիատի ձեռք բերած բոլոր զինուժների վոլնչացումը: Մայիսի 15-ի Պարիզի պրոլետարիատի յելույթը և մանր բուրժուական կուսակցության դավաճանությունը:

Մահմանադիր ժողովի պրոլետարիատի քաղաքականությունը: 1848 թ. հունիսի 22-26-ի զինված ապստամբությունը և նրա արյունալի ճնշումը Կալինյակի ձեռքով:

3. Դեպի բռնապարսիսական դիկտատուրայի ուղին (2 ժամ)

Ռեակցիան: «Բուրժուազիայի սրբի միջոցով ձեռք բերած դիկտատուրան» (Մարքս): Լուի Բոնապարտի հանրապետության նախագահ ընտրվելը: Մանր բուրժուազիայի յեկույթը (1849 թ. հունիսի 13-ին) և նրա կապիտալացիան: Ռեակցիայի և բուրժուական հեղափոխական դիկտատուրայի ուժեղացում: Պետական հեղաշրջման պատրաստումը Լուի Բոնապարտի կողմից («Դեկտեմբերի 10-ի ընկերությունը»): Որենսդիր ժողովի գրումը (1851 թ. Դեկտեմբերի 2-ին) և «Յերկրորդ Բնակրիայի» հաստատումը:

II 1848 թ. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅՈՒՄ (16 ժամ)

1. Դեմոկրատիայի սկսնական զարգացումը յեկ ֆալսական կառուցվածք XIX դարի առաջին կեսին (4 ժամ)

Նապոլեոնի ռազմա-բուրժուական դիկտատուրան և Գերմանիայի տնտեսական զարգացումը: Գերմանիայի նախահեղափոխական շրջանի հետամնացությունը համեմատած Մեղլիայի և Ֆրանսիայի հետ:

40-ական թվականները, վորպես Գերմանիայի արդյունաբերական հեղաշրջման սկիզբ: Մոշոր արդյունաբերությունն առաջանալը Պրուսիայում, Հոնոսյան գավառներում, Սիլիզիայում և Մարսնիայում: Հարավային Գերմանիայում և Ավստրիայում արդյունաբերության մեջ արհեստի և տնայնագործական սիստեմի գերակշռումը, կապակցված մանուֆակտուրայի հետ: Գերմանիայի քաղաքական ցրվածությունը: Դրությունը Ավստրիայում, ազգային հարցը Ավստրիայում: Բուրժուազիայի աճումը և նրա ձգտումը՝ Գերմանիան քաղաքականապես և տնտեսապես միացնել:

Գերմանիայում քաղաքի մանր բուրժուազիայի և գյուղացիության հեղափոխականացումը կապիտալիզմի զարգացման պայմաններում: Բանվոր դասակարգի դրությունը և բանվորական շարժման սկիզբը: Սիլեզիայի ջուլհակների ապստամբությունը (1844 թ.), շարժման տարերային բնույթը: Շարժումը արհեստավոր բանվորների միջև: Վիլհելմ Վայտլինգը, նրա «Հեղափոխական ուտոպիզմը»: «Անաչառների Միություն» առաջնալը:

Կարլ Մարքսի և Ֆրիդրիխ Ենգելսի գործունեության սկիզբը. «Կոմունիստների Միության» կազմակերպումը (1847 թ. ամառը):

2. Հեղափոխության ետպլաները 1848—1849 թ. թ. (5 ժամ)

Ծավալվող տնտեսական կրիզիսը և 1847 թ. անբերրիության պայմաններում մասսայական շարժումների վերելքը: Ֆրանսիական փետրվարյան հեղափոխության ազդեցությունը Գերմանիայի վրա: Հեղափոխական շարժումը Հոնոսյան շրջանում: Վիեննայի հեղափոխությունը (մարտի 13-15-ին): Բեռլինում բանվորների և մանր բուրժուազիայի բարիկադային մարտը (մարտի 18—19-ին): Դյուլագիության ապստամբությունը: Հեղափոխական շարժումը Լինստանում, Լոմբարդիայում, Չեխո-Սլավակիայում: Բուրժուազիայի բանվորներից վախենալը և նրա դաշինքը բացարձակ-ֆեոդալական ռեակցիայի հետ: Ֆրանկֆուրտի պարլամենտը, նրա անկարողությունը՝ լուծել բուրժուական հեղափոխության խնդիրները: Մայիսյան ապստամբությունը Վիեննայում:

Հակահեղափոխությունը Պրուսիայում: Պարտվածների խստագույն պատիժը: 1849 թ. գարնան ապստամբությունները հարավային գերմանական պետություններում (Դրեզդենում, Հոնոսյան շրջանում, Բադենում) և գյուղացիական շարժումը «Կայսրության սահմանադրության» պաշտպանման համար: Հեղափոխական շարժման ճնշումը պրուսական զինվորների կողմի: Ֆրանկֆուրտյան ժողովի գրումը: Ավստրիական պետության կողմից հետամնաց ժողովրդներին ավելի առաջավոր ժողովրդների դեմ հրեղելը: Մորլատների հունգարերի, չեխերի գերմանացիների, ռումինների լեհերի դեմ: Միապետական Ռուսաստանի ինտերվենցիան (Նիկոլայ I)՝ Հունգարիայում:

3. Կարլ Մարքսը յեկ Ֆրիդրիխ Ենգելսը—կոմունիզմի հեմնադիրներ (5 ժամ)

Մարքս-Ենգելսի (1847 թ.) «Կոմունիստական մանիֆեստը», գիտական սոցիալիզմի հիմունքների մշակումը: Պրոլետարիատի դասակարգային պայքարը նոր աստիճանի վրա բարձրացնել, գիտակցական պայքարի աստիճանին հասցնել: Կոմունիստական կուսակցության ծրագրի և տակտիկայի հիմունքները «Կոմունիստական մանիֆեստում», դասակարգային պայքարի հասցնել մինչև պրոլետարիատի դիկտատուրային և դասակարգերը առհասարակ վոլնչացնել: Մարքսը և Ենգելսը 1848-1849 թ. հեղափոխության մեջ: «Կոմունիստների Միության» կենտրոնի գիմումը: Բուրժուա-դեմոկրատական հեղափոխության մեջ պրոլետարիատի դիկտատուրայի և բուրժուական հեղափոխությունը պրոլետարականի վերածման ուսմունքի հիմունքները:

IV ՊԱՅԲԱՐ ԱՆԿԱՍՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՅԵՎ ԲԱՆԿԱՑԻԱԿԱՆ ԿՈՒՎԸ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ (7 ժամ)

1. Պայքար անկախության համար XVIII դարում (3 ժամ)

Հյուսիսային Ամերիկայի գաղութացումը XVII և XVIII դ. դ.: Հնդկների թալանում, ստրուկների առևտրի աճում, ստրուկների շահագործում: Գաղութների տնտեսական զարգացումը և Հյուսիսային Ամերիկայի գաղութների անկախության համար մղած ազատագրական հեղափոխական պատերազմը (1776—1782 թ. թ.): Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների առաջացումը: Միութենական սահմանադրությունը և Միացյալ Նահանգների պետական կառուցվածքը:

2. Բաղաձայնական կռիվը (1861—1866 թ. թ.) (5 ժամ)

Հակասությունները ստրկատիրական Հարավի և բուրժուա-ֆեոդալական Հյուսիսի միջև: Հյուսիսի բուրժուազիայի համար հովանավորող քաղաքականության անհրաժեշտությունը, իսկ Հարավի պլանտատորների՝ ազատ առևտրի պահանջը: Հարավային նահանգների կոնֆերենսիայի ծագումը (1861 թ.) և քաղաքացիական կռիվի սկիզբը: Բաղաձայնական կռիվի ընթացքը (1861—1866 թ. թ.), հանրապետական և դեմոկրատական կուսակցությունների պայքարը: Անգլիայի և Ֆրանսիայի վերաբերմունքը դեպի Ամերիկայի քաղաքացիական կռիվը:

Բուրժուա-ֆեոդալական Հյուսիսի հաղթանակը ստրկատիրական Հարավի նկատմամբ: Նեգրական հարցը և նրա լուծումը պատերազմի ընթացքում:

27

1883 թ. ապստամբութիւնը և գյուղացիական ռեֆորմը Լեհաստանում: Գյուղացիական ռեֆորմը Անդրկովկասում և նրա հատկանիշները: Ռեֆորմի կրկնապատիկ ճորտատիրական բնույթը Վրաստանում: 1870 թվի որոնքը: Կալվածատիրական լծի ուժեղացումը գյուղացիութեան վրա: Բաշկիրիայում հողերի փոխակումը և Հյուսիսային Կովկասի, Աբխազիայի լեռնային ժողովուրդների բռնազրկումը: Գյուղացիութեան բողոքները կալվածատիրական ազատութեան դեմ (մոտ 1200 յեւուլթ 1861 թ.):

VII. Առաջին ինսերնացիոնալ յեվ Պարիզյան Կոմունա (18 ժամ)

1. 50-70 ք. ք. դարեւորանի սոցիալ-սնեստական բնութագրումը (4 ժամ)

Արդյունաբերական կապիտալիզմի ծաղկումը, բուրժուական պետութիւնների մեջ յեղած տնտեսական կապերի աճումը:

Կապիտալիստական պետութիւնների զարգութեան տիրապետութիւնները, Ասիայում, Աֆրիկայում, Ամերիկայում: Անդրիայի հեղեմոնյան համաշխարհային շուկայում և նրա զարգութեան հզորութիւնները:

Միլիանների ապստամբութիւնը Հնդկաստանում (1857 թ.): Յեւրոպական կապիտալիզմի Զինաստան թափանձելը: Ոտարյեղկը կապիտալի արտոնութիւնները Զինաստանում. «Տայպինյան» հեղափոխութիւնը և նրա ճնշումը յեւրոպական կապիտալի կողմից:

2. Առաջին ինսերնացիոնալ (6 ժամ)

Յեւրոպայում բանվորական շարժման աշխուժացումը 1857 թ. կրիզիսից հետո: Առաջին մասսայական բանվորական կազմակերպութիւնները Գերմանիայում: Գերմանական ընդհանուր բանվորական միութիւնը՝ լասսալականները և մարքսիստները:

1862 թ. համաշխարհային ցուցահանդեսը Լոնդոնում և անգլիական, ֆրանսիական, գերմանական բանվորների մերձեցումը: 1863 թ. Պարիզում և Լոնդոնում բանվորների և միջազգային համախոհութեան կոմիտեի առաջանալը, 1863 թ. լեհական հեղափոխութեան առթիւ: 1864 թ. սեպտեմբերի 28-ի միջազգային միտինգը Լոնդոնում և Ինտերնացիոնալի հիմնումը:

Մարքսը և նրա դերը I Ինտերնացիոնալի հիմնադրման գործում: I Ինտերնացիոնալի սահմանադիր ազդեցը և կանոնադրութիւնը: I Ինտերնացիոնալի գործունեութիւնը: Մարքսի պայքարը պրոլետնիզմի և բակունիզմի դեմ (արհեստակցական միութիւններ գործադուլներ, արտադրութեան միջոցների վրա կողքի-տիւ սեփականութիւն ստեղծելու և պետութեան խնդրում): Ինտերնացիոնալի դեպի պատերազմը ունեցած վերաբերմունքը՝ Մարքսի դիրքը ֆրանս-պրուսական պատերազմի ժամանակ:

3. Պարիզյան Կոմունա (8 ժամ)

Ֆրանսիայի տնտեսական և քաղաքական դրութիւնը Յերկրորդ Կայսրութեան դարաշրջանում: Դասակարգային հակասութիւնները և

բանվորական շարժումը: 1870—1871 թ.թ. ֆրանս-պրուսական պատերազմը: Յերկրորդ Կայսրութեան խորտակումը: 1870 թ. սեպտեմբերի 4-ի հեղափոխութիւնը և «Ազգային պաշտպանութեան պետութեան» առաջանալը, նրա դասակարգային ելութիւնը և քաղաքականութիւնը: Պարիզի պաշարումը պրուսացիների կողմից: Կյանքը Պարիզի բանվորական թաղամասերում: Բուրժուազիայի և պրոլետարիատի միջև գոյութիւն ունեցող հակասութիւնների աճումը: Հոկտեմբերի 31-ի և հունիսի 2-ի ապստամբութիւնները: Ազգային ժողովի ընտրութիւնները: Ազգային ժողովի հետադիմական (ոսակցին) բնույթը: Ազգային գվարդիայի կենտրոնական կոմիտեի առաջանալը Պարիզում: Ազգային ժողովի և Տյերի պրովակացիոն քաղաքականութիւնը 1871 թ. մարտի 18-ի հեղափոխութիւնը: Կոմունայի ընտրութիւնը և նրա կազմը: Կոմունայի կազմակերպումը (մարտի 23-ին) և նրա գործունեութիւնը:

Բուրժուական պետութեան բյուրոկրատական մեքենայի վոչնչացումը և նոր ձևի պետութեան ստեղծումը—պրոլետարական դիկտատուրայի պետութիւնը: Պարիզի Կոմունան—պրոլետարիատի դիկտատուրայի պետական ձևի սաղմն է: Պրոլետարիատի ստորին կազմակերպութիւնների կյանքը (ակումբներ, բանվորական արհեստակցական ընկերութիւններ, ազգային գվարդիայի յենթակոմիտեներ): Կոմունայի ստորին ապարատի աշխատանքը: Ինտերնացիոնալի և նրա ֆրանսիական սեկցիայի վերաբերմունքը դեպի Կոմունան: Կոմունայի քաղաքականութիւնը՝ բանվորական քաղաքականութիւնը, բնակարանային և կենսամթերքային հարցերը, ֆինանսական քաղաքականութիւնը, կուլտուրական շինարարութիւնը, պայքարը նոր դպրոցի համար, հակալրոնական պրոպագանդայի սաղմերը: Կոմունայի վերաբերմունքը դեպի գյուղացիութիւնը: Հոսանքների պայքարը Կոմունայում: Կոմունայի ղեկավարութեան մեջ մանր բուրժուական, յակոբինյան—բանկլիստական մեծամասնութիւնը: Բանակի կազմակերպումը և պայքարը Վերսալի դեմ: Կոմունարների հերոսութիւնը (մայիսի 28-ին): Վերսալցիները Պարիզում և սպիտակ տերրորը:

Պարիզի Կոմունայի պատմական նշանակութիւնը: Նրա խորտակման պատճառները:

Կոմունայի պարտութիւնը և միջազգային ուսուցիչան: Ինտերնացիոնալի անկման պատճառները: Ազգային պետութիւնների ձեւավորումը: Գերմանական կայսրութեան առաջանալը (Բիսմարկի «վերելից կատարված հեղափոխութիւնը» 1866—67 թ.թ.): «Բանվորական շարժման ըստ լայնքի աճումը և մասսայական սոցիալիստական բանվորական կուսակցութիւնների առաջանալը, առանձին ազգային պետութիւնների բազայի վրա» (Լենին):

4. Անցած նյութի կրկնողալում—(3 ժամ):

VII. Կապիտալիզմի զարգացումը Ռուսաստանում XIX դարի յերկրորդ կիսին յեվ մասսայական բանվորական շարժումը (4 ժամ)

Կալվածատիրական տնտեսութիւնից ազատ վարձու աշխատանքի տնցները: Շահագործման ստրկական ձևի տարածումը ազգային շման

հանրում: Կապիտալիզմը կալվածատիրական տնտեսության մեջ: Կալվա-
ծատիրական տնտեսության մեջ կապիտալի թափանձման դանդաղ և
ձգձգվող բնույթը: Գյուղացիական տնտեսության ապրանքային բնույթ
թու: Բնական տնտեսության քայքայումը գաղութներում (առանձնա-
պես Անդերկովկասում): Կապիտալիստական փոխհարաբերության դար-
գացումը գյուղացիական տնտեսության մեջ և գյուղացիության քայ-
քայումը գյուղական բուրժուազիա և գյուղական չքավորություն:
Գյուղացիության քայքայումը գաղութներում (մասնավորապես Անդր-
կովկասում): Գյուղացիության պրոլետարիզացիան և ազատ վաճառող
աշխատանք: Կալվածատիրական Լատիֆունդիաները վորպես գյուղա-
ցիության տնտեսության արգելակ (տորմոզ): Կալվածատեր—ճորտա-
տերը և կուլակ—վաշխառու գյուղի տերերը: Ագրարային հեղափոխու-
թյան անխուսափելիությունը: Ցարիզմի կողմից թալանի նոր ողջկոտ-
ների վորոնում. ուղե-տոմսկական պատերազմը (1877—1878 թ. թ.),
պայքար Կոստանտինուպոլսի համար և նրա անհաջողությունը: Միջին
Ասիայի գրավումը (1864—1884 թ. թ.), Ռուսական արգյունաբերության
համար Միջին Ասիան, Կովկասը, Անդրկովկասը, Ուկրաինան գրավելը
հում նյութի և վաճառքի շուկա դարձնելը:

XIX դ. վերջում կապիտալիստական արդյունաբերության զարգա-
ցումը: Բանվոր դասակարգի ձևավորումն ու զարգացումը:

2. Հեղափոխական նարոդնիկություն (6 ժամ)

Գյուղացիական շարժումը և 60-ական թվ. բազմաստիճան (ռազմա-
չին) ինտելիգենցիայի խմբակները: «Յերիտասարդ սերնդին» (1861 թ
առաջին պրոկլամացիան—նրա բովանդակությունը:

Կարակոզովի մահափորձը: Ալեքսանդր II վրա (1866 թ.):

60-ական թ. թ. հեղափոխական նարոդնիկությունը: Հերցենը և
Չերնիշևսկին — նարոդնիկության նախակարապետ: Նարոդնիկների
գյուղացիության մասին ունեցած յերազները, վորպես այն հասարա-
կական ուժի, վորը կառաջնորդի դեպի սոցիալիզմ: Նարոդնիկության
գյուղացիական սոցիալիզմի ուտոպիայի ռեակցիոն բնույթը:

Պայքար ճորտատիրության հեղափոխականորեն վոչնչացման հա-
մար: Չերնիշևսկին և գյուղացիական հեղափոխությունը («Պարոնների
գյուղացիներին»): Լավրովի անարխիան, Բակունինի և Տիկաչովի ազ-
դեցությունը 70-ական թ. թ. նարոդնիկների վրա: Ժողովրդի մեջ
զնալը: Բունդարականություն: Բունտարականության խորտակումը և
«Հող և Ազատություն» («Земля и воля») կուսակցության անկումը:
«Նարոդնայա Վոլյա» առաջնալը, նրա կազմակերպությունը, ծրա-
գիրն ու գործունեությունը: 1881 թ. մարտի 1-ը՝ նարոդնիկության
վերջը: Նարոդնիկական շարժումը գաղութներում (Ուկրաինա, Անդր-
կովկաս): Նարոդնիկական շարժման անկման պատճառները: Լենինը
նարոդնիկության մասին:

3. Բանվորական շարժում (4 ժամ)

Մասսայական բանվորական շարժման զարգացման սկիզբը: առաջին
գործադուլները (Նեվսկայա մանածագործայինը 1770 թ., Կրինգոլմսկա-
յա մանուֆակտուրան 1872 թ., նոր մանվածաբանը—1878 թ.):

Բանվորների պահանջները, նրանց տնտեսական բնույթը, յերույթ-
ների միջև կապի բացակայումը և գյուղացիական հոսանքը նրանց
մեջ:

Քաղաքական մարտիկների առաջին պրոլետարական կադրերը—
փականագործ Մալինովսկի, Պյոտր Ալեքսեյև: «Հարավ-ուստական բան-
վորական միություն» (1875 թ.) և «Հյուսիսային-ուստական բանվորա-
կան միություն» (1878), նրա կազմակերպիչները (Վեկտոր Որնորսկի
և Ստեփան Սալտուկին): Պրոլետարական շարժման անջատումը, վոր-
պես ինքուրույն և ղեկավար ուժ՝ հեղափոխական շարժման մեջ: 1885
թ. Մարոզովյան գործադուլը, նրա ղեկավարները—Մոսեյկինկոն յեմ
Վոլկովը: Մարոզովյան գործադուլների պահանջները: Միապետության առաջին
նահանջը—1886 թ. որենքը տուգանքների մասին 90-ական թ. թ.
գործադուլային շարժումը: Առաջին սոցիալ-դեմոկրատական խմբակ-
ների առաջնալը: «Բանվոր դասակարգի ազատագրության պայքարի
միություն» («Ազատագրության միությունը»)—1895 թ. Լենինը վոր-
պես միության ղեկավար:

4. Անցածի կրկնություն (2 ժամ)

Г.И.Б. в ЛНГР.
Аз. 1933 г.

А С Ş Ç

Xalq Maarif Komissarlığı

Tədris-Metod Sektoru

**İbtidai
və orta
məktəb proqramları
10-çi kitab
Tarix.**

Azərneşr - Bakı - 1933